

SLIKAR IN AKADEMIK GOJMIR ANTON KOS

Dne 22. maja 1970 je v Ljubljani ugasnila velika ustvarjalnost slikarja Gojmira Antona Kosa, nekdanjega profesorja na Akademiji likovnih umetnosti. Loški svet je z njim izgubil velikega rojaka, slovenska zemlja velikega umetnika.

Gojmir Anton Kos: Avtoportret 1943

Rodil se je sicer v Gorici — 24. januarja 1896. leta — toda očetni rod mu je izšel iz Selške doline, v katero se je umetnik nenehno vračal, zajemal iz njenih lepot žive ustvarjalne pobude ter jo povečeval v mnogih oljnih podobah — Selca in Selško polje, Most na Sori, Jez na Sori, tihe domačije med drevjem. Z vsem srcem je bil vpet v naše pogorje in v ožilje Sor, zaljubljen v osončenost mogočnih kmečkih domačij in v kontraste njihovih modrih senc, v sočno zelenino polj in zamolkli molk gozdov. Zdelo se je, kakor bi tudi njegovo delo prevzemala častitljiva skladnost in mir pokrajine, ki diha s pradavno močjo. Grohar je doživljal ta svet v vrisku kipeče svetlobe in liričnosti čistih barv, Kos ga je sprejemal z modrostjo zrelega moža, iščočega večnostno urejenost bivanja in resnost življenjskega truda. Ta patriarhalna slovesnost in oblikovna prečiščenost je posvetila vse njegovo delo

— zgodovinske kompozicije in tihožitja, portrete in krajine. Odgovornost umetniškega poklica mu je bila vedno prvo vodilo in za njegov umetnostni ideal ni bilo noben trud prevelik.

Spominu velikega umetnika se bomo še oddolžili z nadrobnejšim pregledom njegovega dela — te besede pa žele biti le prvi dokaz hvaležnosti loških rojakov za vse, kar je naši zemlji podaril in predvsem za njegovo plemenito zvestobo.

Dr. Emilijan Cevc

LOVRO PLANINA — OSEMDESETLETNIK

Trdna loška korenina, zaveden Ločan v najboljšem smislu besede, Lovro Planina je dopolnil 8. novembra osemdeset let. Kot javni delavec je bil desetletja v ospredju loškega kulturnega življenja, se nesebično razdaljal na vse strani in tako ni slučaj, da je njegovo ime v najtesnejši povezanosti tudi z nastajanjem in rastjo loškega muzeja.

Drzna misel loških profesorjev-domačinov, da bi v času, ko so premogla muzeje le redka mesta z bogato muzejsko tradicijo, ustanovili v Skofji Loki muzej, kjer naj bi bilo kompleksno prikazano loško ozemlje, bi ne bila ustvarljiva, če ne bi našli živega odziva v vrstah širokih plasti loškega prebivalstva, med katerim je od vsega začetka prednjačil naš jubilar. V odboru Muzejskega društva je sodeloval, in to kot eden najbolj požrtvovalnih odbornikov, že v času, ko je bila muzejska misel v Skofji Loki šele v povojih in smo uspeli na občne zборе pritegniti le peščico zanesenjakov. V prvih vrstah loških muzealcev ga srečujemo pred vojno, samega sebe pa je prekosil v času, ko je bilo treba v povojnih letih obnavljati našo zemljo. Loški muzej, ki je tik pred vojno komaj zaživel, je našel tedaj ustreznije prostore, kamor je bilo treba preseliti med vojno uskladiščene muzealije in jih urediti. Hkrati pa je bilo treba nujno reševati ogrožene kulturne predmete na terenu. Kaj vse je tedaj slonelo na ramenih našega jubilara! Njemu pripada zasluga, da ni propadlo bogato arhivsko gradivo, ki je ležalo zmetano na kupe na loškem rotovžu. Njegovo ime je med drugim povezano z reševanjem dragocenega inventarja na Visokem, ki je bilo zaradi na stežaj odprte stavbe brez samoiniciative našega jubilaranta, pa podpredsednika MD notarja Števa Šinka in odbornika lekarnarja Otona Burdycha prav gotovo zapisano dokončnemu propadu. Podjetni odborniki so si sposodili konja in voz; bili so srečni, da so v treh vožnjah rešili inventar, ki so ga sami nakladali in sami prevažali. Naš Lovro pa ni bil samo zbiratelj. Vsa leta do jeseni 1948, ko je muzej dobil prvega nastavljenca, je slonela na njem vsa teža tekočega poslovanja. Čistil je predmete, skrbel za snago v prostorih, dežural nedeljo za nedeljo, bil na razpolago vsakemu obiskovalcu, ki se je med tednom zglasil na njegovem domu, neumorno vodil po zbirkah, opravljal nujne pisarniške posle itd. Težko bi tudi sam zračunal, koliko ur je zneslo to neplačano delo, kajti tedaj ni nihče od loških muzealcev niti pomislil na kak honorar! Po letu 1948 se je delo sicer uneslo, toda tudi v tem razdobju naš Lovro ni miroval. Leto za letom je bil voljen v odbor, se redno udeleževal mesečnih sej in živo sodeloval pri obravnavanju perečih vprašanj vse dotlej, ko so mu noge toliko opešale, da ni več zmožgel strmine. A tudi v teh letih ne miruje. Njegovo torišče so še vedno muzejski izleti, ki so njegova zamisel. Kot spreten organizator je znal naš jubilar te izlete vedno vzorno pripraviti in jih usmerjati predvsem v kraje, ki premorejo muzeje. Muzejski izleti, ki so postali že kar tradicionalni, so tako postali sredstvo, s katerim se naše članstvo izobražuje in si utrjuje muzejsko zavest.

Našemu Lovretu, ki ga je občni zbor MD 1968 skupno z notarjem Števom Šinkom in akademikom univ. prof. dr. Milkom Kosom izvolil za častnega člana MD, iskreno čestitamo, se mu ob tej priliki prisrčno zahvaljujemo za vse njegovo žrtvovanje in mu želimo, da bi nam še dolgo vrsto let stal čvrsto ob strani.

Dr. Pavle Blaznik